

Aan de leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
Tweede Kamer der Staten Generaal

Amsterdam, 5 februari 2016

Betreft: AO GIA van dinsdag 9 februari 2016

Het aanstaande Algemeen Overleg Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) vindt plaats op de vooravond van de inwerkingtreding van het Verdrag van Istanbul¹. Atria is verheugd dat de Nederlandse overheid zich gecommitteerd heeft aan deze fundamentele aanpak van het maatschappelijke probleem van geweld tegen vrouwen. Het Verdrag van Istanbul verplicht de Nederlandse overheid om te erkennen dat geweld tegen vrouwen krachtens het verdrag als een vorm van discriminatie op grond van sekse en 'gender' geldt (zie noot 1). Om die reden heeft de overheid zich krachtens artikel 6 van het verdrag gecommitteerd aan de ontwikkeling van een gendersensitief beleid op alle aspecten van het GIA-beleid.

Vanuit dit oogpunt willen wij door middel van deze brief graag uw aandacht richten op een aantal punten van de zevende voortgangsrapportage (VGR GIA) die volgens Atria meer specifiek aandacht verdienen. En als kennisinstituut met expertise op geweld tegen vrouwen heeft Atria het voortouw genomen om een Alliantie Gender & Geweld op te richten voor een gezamenlijke kennisontwikkeling en aanpak. Met als doel Nederland veiliger te maken voor vrouwen en meisjes. Aan het eind van deze brief kom ik hierop terug.

Reactie van Atria op de voortgangsrapportage

Bij de deskundigheidsbevordering over 'verschillende vormen van geweld in het gezin' (blz. 9) is meer specifieke aandacht nodig voor de samenhang tussen geweld tegen vrouwen en ongelijke maatschappelijke machtsverhoudingen tussen vrouwen en mannen (bv. financiële afhankelijkheid van vrouwen in het geval van een traditionele taakverdeling).

Bij de bepleite systeemgerichte aanpak (blz. 9) is het essentieel dat hulpverleners leren om kritisch naar de positie van de betrokken vrouwen en mannen te kijken en de mogelijke genderdynamiek bij een beoordeling te betrekken (naast ongelijkheid in toegang tot sociale en economische hulpbronnen kunnen er ook culturele legitimeringen van ongelijkheid binnen het systeem in het geding zijn).

Atria is verheugd over de financiering van de Centra Seksueel Geweld en gaat ervan uit dat dit leidt tot een structurele borging in de centrumgemeenten van de vrouwenopvang.

Bij de terecht aandacht in de voortgangsrapportage voor kindermishandeling valt op dat seksueel geweld tegen kinderen weinig wordt genoemd. Zoals recent uit het onderzoek 'Ontucht voor de rechter' van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen bleek, is juist ook bij deze vorm van huiselijk geweld meestal sprake van *gender-based violence* in de zin van het Verdrag van Istanbul. 85% van alle slachtoffers is een meisje, en 97% van de veroordeelde daders is een man. De Nationaal Rapporteur zegt hierover in een begeleidend nieuwsbericht: "Het is een grote angst van ouders dat hun kind ooit slachtoffer wordt van seksueel misbruik. Veel ouders waarschuwen hun kinderen voor kinderlokken, en zijn alert waar hun kind in contact komt met bijvoorbeeld mannen die werken in de

¹ Het Verdrag van Istanbul aangaande preventie en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld hanteert expliciet een genderperspectief op huiselijk geweld: "The Istanbul Convention is based on the understanding that violence against women is a form of gender-based violence that is committed against women because they are women. It is the obligation of the state to fully address it in all its forms and to take measures to prevent violence against women, protect its victims and prosecute the perpetrators. Failure to do so would make it the responsibility of the state. The convention leaves no doubt: there can be no real equality between women and men if women experience gender-based violence on a large-scale and state agencies and institutions turn a blind eye." Zie <http://www.coe.int/nl/web/istanbul-convention/home> (geraadpleegd op 4 februari 2016)

kinderopvang of als zwemleraar. Door zoveel nadruk te leggen op vreemden en mannen die met kinderen werken zie je slachtoffers en daders over het hoofd." Slechts in zeven procent van de gevallen is de dader een volslagen vreemde van het slachtoffer.

In de paragraaf over de aanpak van daders (blz. 9) komt aan de orde dat het huisverbod geen preventieve werking heeft op het terugdringen van recidive. Dit is conform eerdere voorspellingen van genderdeskundigen, omdat het middel nu overwegend wordt ingezet voor de allerswaarste (strafrechtelijke) gevallen waar hulpverlening op dat moment niet meer effectief is. Atria pleit voor experimenten en onderzoek hoe het huisverbod als mogelijk wèl effectief preventiemiddel ingezet kan worden bij de mildere gevallen die juist nog niet in een strafrechtelijk traject zitten. Een dergelijk gebruik sluit ook beter aan bij de bedoeling van het huisverbod.

In het algemeen is het een aandachtspunt in hoeverre de meer op preventie en hulpverlening gebaseerde aanpak zoals die oorspronkelijk in de vrouwenopvang is ontwikkeld nu in de gedecentraliseerde Veilig Thuis-organisatie niet ondersneeuwt bij de eerder op juridische maatregelen gebaseerde aanpak van kindermishandeling. Eens te meer omdat de oorspronkelijke middelen (en mensen) voor de bestrijding van geweld tegen vrouwen ongeveer tien procent bedragen van het oorspronkelijke budget van de kinderbescherming.

Gendersensitief meten van geweld tegen vrouwen

In de vorige voortgangsrapportage vroeg de staatssecretaris zich af: "Leiden de maatregelen die we nemen ook tot een afname van geweld?" Het Verdrag van Istanbul vraagt om een coördinerend orgaan dat verantwoordelijk is voor de coördinatie van het beleid op het terrein van geweld tegen vrouwen en om effecten van beleid te kunnen volgen (artikel 10). Wij stellen (nogmaals) voor dat hiertoe een nationaal 'mechanisme' wordt ingericht dat de gendersensitiviteit van het beleid gericht op de bestrijding van geweld tegen vrouwen coördineert in samenwerking met de relevante NGO's en kennisinstituten. Bovendien kan zo'n nationaal mechanisme ook fungeren als de internationale 'voorkeur' van het Nederlandse beleid, en de terugkoppeling verzorgen in de richting van de toetsingscommissies van de relevante verdragen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd (het CEDAW-comité van het VN-Vrouwenverdrag en het GREVIO-comité van de Istanbul Conventie).

Tevens is het coördinerend orgaan volgens het Verdrag verantwoordelijk voor het regelmatig verzamelen, analyseren en verspreiden van relevante data over de verschillende vormen van geweld tegen vrouwen (artikel 11). Atria dringt er op aan om hierbij aan te sluiten bij onderzoeksmethoden (interviews door getrainde, vrouwelijke onderzoekers in plaats van online panels) zoals gehanteerd bij internationaal erkende wetenschappelijke onderzoeken naar geweld in de privésfeer opdat Nederland ook internationaal vergelijkbare gegevens verzamelt (bv. het FRA-onderzoek uit 2014).

De Alliantie Gender & Geweld

'Keulen' heeft het probleem van seksueel geweld in één klap op de kaart gezet. Atria heeft in de afgelopen weken als Kennisinstituut voor Emancipatie volop bijgedragen aan de publieke discussie en ingezet op nuancering. De positie van Atria in deze discussie is dat de maatschappelijke onrust over migratie weliswaar de aanleiding is geweest voor de discussie, maar dat geweld tegen vrouwen ook in Nederland een fundamenteel maatschappelijk probleem is. Om adequate kennis en effectieve interventies te ontwikkelen en uiteindelijk een gedragsverandering onder mannen te bewerkstelligen is het cruciaal om de kennis en de krachten van de belangrijkste stakeholders te bundelen. Hiertoe heeft Atria het voortouw genomen om de Alliantie Gender & Geweld op te richten.

Graag informeren wij de Kamer voor de zomer van 2016 over de ontwikkeling van deze Alliantie.

Met vriendelijke groet,

Dr. Renée Römken

Directeur/bestuurder Atria, Kennisinstituut voor emancipatie en vrouwengeschiedenis